

Razvoj radnih i platnih odnosa naših ribara na Jadranu

Lucijan Kos, Zagreb

Odnosi u proizvodnji uključujući i ribarstvo, odraz su društveno-političkog uređenja u svakoj zemlji. Obzirom na raznolikost društveno-ekonomskog položaja ribara u prošlosti, različito su se u pojedinim zemljama mijenjali i njihovi radni odnosi. Utjecaj suvremenijih ribolovnih sredstava i modernizacija ribolovne tehnike mijenjali su i radne odnose u ribolovu.

Kako je naša prvobitna »ribarska družina« predstavljala snažnu ustanovu, izgrađenu u stoljetnoj borbi, koja je bila glavni nosilac neovisnosti i samoupravnosti ribolova kao proizvodne grane, to i radni odnosi u našem ribolovu sa »svitlom na smriku i luč, sa mrižom od kudjelje« uz lađu na vesla, kad je ribar sve svoje potrebe uglavnom sam

podmirivao i kad mu je bila glavna briga nabavka soli jer je glavninu ulova morao soliti, bili su drugačiji, nego li kasnije kad je morao kupovati »karbur«, a zatim i »feral na petrolje« te pamučni »teg« za mrežu uz ribarski brod na motor. Ove razlike u ribolovnoj tehnici izmijenile su način rada, radnu disciplinu, načine podjele ulova i mogućnost prodaje svježe ribe. »Svičar« i »šijavac« dominirali su ribarskom družinom i u ovoj drugoj fazi razvoja našeg ribarstva tako, da su oni prvi od družinara uzimali svoje »djelove« dijelom u naturi, a dijelom u gotovom. Ova je podjela zarada ribara sada jednoličnija, jer ne postoje više tolike razlike u radu kao prije. U ribarskoj družini imao je veću korist onaj, tko je i više doprinio boljem ulovu,

vlasnika, budu što manji, jer im to omogućava postizavanje većih zarada. Ribari su nadalje primjenom ovog sistema nagrađivanja stimulirani i na povećanje proizvodnje, na veću inicijativu i na veći intenzitet rada.

U našem ribolovu su u primjeni svi oblici nagrađivanja (osim plaće po komadu) u raznim njihovim formama, ali sve više prevladava nagrađivanje po učinku, efektu rada — udjelu u ulovu, a što je u skladu s našim društveno-ekonomskim uvjetima rada zbog veće aktivnosti i zalaganja ribara na povećanju proizvodnje, kao i boljeg čuvanja, održavanja i korišćenja ribolovnih sredstava. Obračun unutar ribarske privrede organizacije vrši se posebno za svaki brod (ekipu) tako, da se od ukupnog (brutto) prihoda, koji se vrši na temelju prodajnih cijena (stvarno postignutih na tržištu, dogovorenih otkupnih ili internih obračunskih) odbiju zajednički troškovi (na pr. pogonsko i rasvjetno gorivo, sitni potrošni materijal, higijensko-tehnička zaštita u naturi i sl.) i troškovi koje snosi privredna organizacija (na pr. socijalno osiguranje, hranarina, led i sl.) a ostatak se u određenom % dijeli između ribara (na pr. 38% kod tunolova, 50% kod kočarenja, 57% kod pliva-ričarenja) što propisuje Tarifni pravilnik odnosno Pravila svake ribarske privredne organizacije u granicama zakonskih ovlaštenja.

Kako je ribar istovremeno i pomorac kao član posade ribarskog broda, to on stiče pravo na pomorsku knjižicu:

- a) ako je stariji od 15 i mladi od 25 godina života,
- b) ako je vlasnik ili suvlasnik ribarskog broda i na preko 25 godina života,
- c) ako je ukrcan najmanje 3 godine na brodu i do 40 godina života.

Ako ribari ne ispunjavaju nijedan od ovih uvjeta, on može dobiti samo dozvolu za ukrcanje, koja mu ne daje status pomorca. Ribarskim brodom prema njegovoj veličini može zapovjedati ribar u zvanju samostalnog mornara (sa do 30 BRT), a u zvanju brodovođe (sa do 450 IKS). U cilju što ekonomičnijeg rasporeda poslova i što racionalnije raspodjele radnih mjesta na ribarskom brodu, a obzirom na propise o najmanjem broju članova posade, u službi palube mogu biti ribari sa pomorskom knjižicom ili dozvolom za ukrcanje sa najmanje 3 godine plovidbenog staža, i to za r/b od 15—50 BRT 1 ribar; od 51—100 BRT 2 ribara i od 101—200 BRT 1 kormilar i 2 ribara. U službi stroja ribarskih brodova od 20—150 HP 1 motorista, a od 151—400 HP 1 motorista sa pomoćnikom.

Reguliranje radnih odnosa, uvjeta i rada ribara kao članova posade ribarskog broda vrši se po općim propisima o zasnivanju i prestanku radnih odnosa, a koji su u skladu i sa međunarodnim konvencijama o liječničkom pregledu ribara, o ugovorima o radu ribara i o minimalnoj starosti za prijem na radove ribara.